

NOVADNIEKS

OTRDĪEN,
1990. gada 5. jūnija

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Nr. 54 (6070)
Maksa 3 kap.

*Šodien,
vakar,
aizvakar...*
● Informācija

► Pēc republikas Patērētāju biedrību savienības valdes iniciatīvas Preiļos sestdien notika Vasarsvētku gatavības ar plašām pārtikas preču izstādēm — pārdošanām. Piedalījās divi Jēkabpils rajona sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumu apvienību, Ludzas, Krāslavas, Balvu, Rēzeknes, Daugavpils, Stučkas, Preiļu un Līvānu sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi. Sarīkojumā piedalījās republikas Patērētāju biedrību savienības valdes priekšsēdētājs I. Strautiņš un sabiedriskās ēdināšanas pārvaldes priekšniece A. Radionova.

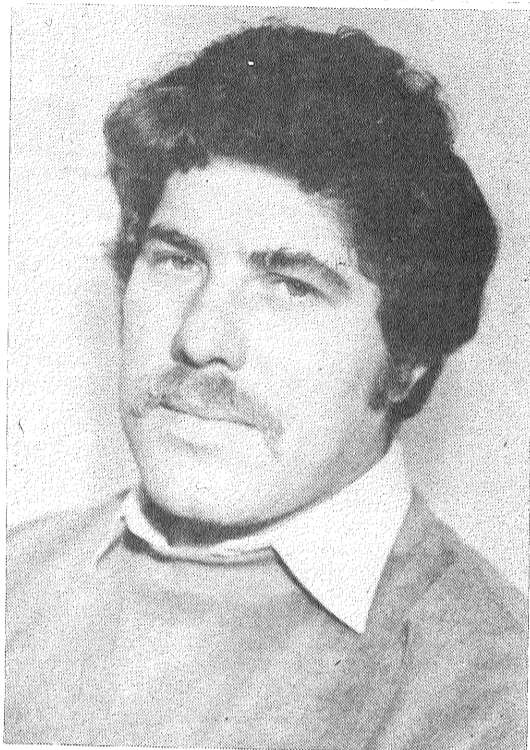
► Kā ir ar tirdzniecību trasē «Rīga — Daugavpils»? Izzināt šo jautājumu nolēma Latvijas Patērētāju biedrību savienības sabiedriskās ēdināšanas pārvaldes darbinieki. Pabijusi Ogrē, Stučkā, Jēkabpilī, pēktdien pēcpusdienā delegācija Latvijas Patērētāju biedrību savienības valdes priekšsēdētāja I. Strautiņa vadībā (arī viņa vietnieki, nodāju vadītāji, sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumu apvienību direktori, tirdzniecības vadītāji no rajonu patērētāju biedrību savienībām) piestāja Līvānos. Pie pilsētas robežas viesus sagaidīja rajona izpildkomitejas priekšsēdētājs I. Sņikers, Līvānu patērētāju biedrības priekšsēdētāja vietniece R. Marcinkeviča.

Semināra dalībnieki apskatīja paviljonu «Pie āberlītes», apmeklēja «Bērnu pasauli», kulinārijas veikalu. Atliek līvāniešiem novēlēt saglabāt «semināra» līmeni arī ikdienā.

► Demokrātiskā Latvijas jaunatnes savienība, Jaunatnes federācija par demokrātiskā sociālisma uzcelšanu Latvijā, Latvijas Jaunatnes progress savienība — tie ir trīs šobrīd republikā populārākie nosaukumi, kuri kandidē ieņemt līdzšinējās LĻKJS vietu.

Kā zināms, 8. jūnijs ir diena, kad republikas komjauniešu delegāti dosies uz Rīgu, lai vienreiz par visām reizēm izlemtu komjaunatnes likteni Latvijā.

31. maijā komjaunatnes rajona komitejas biroja locekļi nolēma, ka Preiļu rajona komjaunieši uz republikas konferenci dosies ar priekšlikumu LĻKJS pārdēvēt par Latvijas Jaunatnes progress savienību. Kā uzsvēra A. Staužs (komjaunatnes rajona komitejas pirmais sekretārs), vārds «progress» šai jomai nenozīmē, ka organizācijā ietilpst labākie, progresīvākie jaunieši, bet gan to, ka viņi iestāsies par jaunā cilvēka tiesībām, par progresu sabiedrībā. Otrs biroja sēdes būtiskākais lēmums vēstī, ka

- Par Henrihu Juškeviču vislabāk zina pastāstīt «Silajānu» kopsaimniecības lopkopji un lopkopības speciālisti. Viņš ir viens no labākajiem mehanizatoriem.
- Henrihs apkalpo fermas — izved mēslus, gādā uz ganībām ūdeni. Pagājušajā gadā viņš paspēja veikt ne tikai šos darbus, bet centīgi strādāja arī ar sienu presi.
- Tāpat arī šogad — prese nodota H. Juškeviča rīcībā. Četros mēnešos viņa veikums ir 524 etalonhektāri. Tas nozīmē, ka normas daudzkārt pārsniegtas, iekonomēta arī degviela.

J. SILICKA foto

visiem jaunatnes organizācijas biedriem, neatkarīgi no viņu piederības citām politiskajām partijām, jāmaksā biedra nauda arī savai jaunatnes organizācijai. (Līdz šim komjaunieši — komunisti — biedra naudu maksāja tikai komunistu partijai). Šis lēmums tiks ieteikts republikas konferencē kā priekšlikums izmaiņām Statūtos. Mūsu rajonā tas jau stājies spēkā ar 1. jūniju.

Jaunsaimnieku ikdiena

Kādam tēvam bija trīs dēli...

Nu gluži kā pasakā — divus vecākos sauca Arnis un Guntis, bet jaunākajam deva Jāniņu vārda. Taču pasakas lai paliek grāmatās, šoreiz viss ir īstenībā. Un stāstiņu jums nevis par dēliem, bet par viņu tēvu. Jānis Griboniks ir divdesmit divus hektārus lielas jaunsaimniecības īpašnieks kolhozā «Sarkanā auma». Viņa saimniekošanas sākumu atzinīgi vērtē ne vien tuva apkārtnē, bet arī agrorūpnieciskajā apvienībā, kur satek visas ziņas par individuālajiem zemes īpašniekiem. Šis vīrs piederot pie tiem, kuri šajos grūtajos laikos nepazudis, izsitīsies uz augšu.

Jānis Griboniks kopā ar sievu Annu un trim dēliem dzīvo krietnu gabalu no centra. Tēva celtā māja vēl gana stipra. Arī tēsto akmeņu kūts apliecina, ka agrāk te kārtīgi saimniekots. Tēvam Latvijas laikos piederējuši 14 hektāri zemes. Pa tiem gadiem daudz kas paputējis cilvēku dvēselēs. Bet šīmājas laudim pamati saglabājušies — ir labs noskaņojums strādāt, ir prieks par dzīvi un ir spēks kaulos.

«Kamēr puikas bija mazi, sēdēja mājās. Tagad lielle jau beidz ceturto un trešo klasi, rudenī Jānim sāksies skolas gaitas, bet man pašai nu būtu jāmeklē darbs. Pēc profesijas esmu šuvēja, nāktos uz darbu braukāt kilometriem. Tāpēc visi padomājam un nolēmām, ka vajag ņemt zemi,» tā par stāšanās istas lauku saimnieces kārtā stāsta Anna.

No malas viss liekas vienkārši un ātri darāms. Bet kā ir īstenībā? Par to atkal Jānis: «Kaut nu tās papīru būšanas nebūtu tik garas. Lēmums mums iedalīt zemi tika pieņemts vēl vecā gada nogalē. Bet dokumentus noformēja tikai martā. Aprīlī varējām tikt pie meža griešanas. Tad arī visi pavasara lauku darbi ar joni nāca virsū. Kā visu paspēt?»

Griboniki nolēmuši, ka specializēsies piena un gaļas ražošanā. Tajā dienā, kad pie viņiem viesojos, saimnieki posās pēc ceturtais slaucamās govju. Aplūcinājā četri teļi, kūti jau nododams bullis, ir sivēnmāte ar desmit sivēniem, vistas, cāļi (mazos čiepstētājus, pabarot ir Jāniņa pienākums). Saimniekošanas iesākumam, šķiet, kustoņu ir pietiekami. Viņi domā, ka perspektīva varēs turēt pat līdz desmit slaucamām govīm, noteikti arī bullus. Taču, kā šī iecere īstenošies, grūti pateikt, jo daudz kas vēl nav skaidrs.

Pirmā neskaidrība, kā govīs izslaukt. Pagaidām vēl Anna jauna un rokas stipras. Kad nāks pāris govīs klāt, tad arī viņai būs grūti. Kur lai dabū slaukšanas iekārtu? Tā nu ir viena liela neskaidrība ar milzīgu jautājuma zīmī galā. Slaukšanas iekārtas ražo tikai 25, 50, 100 un tā tālāk govīm. Griboniki tik daudz netaisās turēt. Vai tāpēc būs jāslauc tikai ar rokām? Solīt jau gan sola, ka ražos arī slaukšanas iekārtas piecadsmit govju ankalpošanai. Kad tas būs? Atkal viens neatliekams jautājums.

Kārtīgai lopu kūtij būs vajadzīgs arī mēslu transportieris. Arī pati kūts vēl tikai iecerēs. Un tas, kā tā tiks būvēta, ir nākamā lielā neskaidrība. Sēta aiz kļētiņas redzēju gāzbetona bloku kaudzi. Tas ir brāķis, bez-

formīgi, apdrupuši kluči. Ar tādiem strādāt visi meistari atsakās. Tomēr labi, ka ir vēl tādi, jo kvalitatīvus materiālus iegādāties tagad ļoti sarežģīti.

Jaunie ir priecīgi, ka ar viņiem dzīvo Anna's tēvs. Abi ar Jāniņiem pēms rokā instrumentus, griezis blokus, mūrēs sienas. Sovasar jārekonstruē esošā kūts, jāuzbūvē pagrabs un kambars. Vēlāk jāceļ skūnis graudiem, tur būs, kur arī tehniku novietot. Saimnieki spriež tā, ka ar celtniecību nav ko knapiņties, visam jābūt pamatīgam un pietiekami lielam.

Ne jau tikai Gribonikiem vien ir grūti iesākt saimniekot. Par līdzīgām problēmām stāsta un bēdājas daudzi jaunsaimnieki gan turpat «Sarkanajā ausmā», gan visā plašā Latvijā. Taču vienā ar tām tiks galā, jo paši būs stipri un talantīgi saimnieki, citiem klāties bēdīgāk. Nav jau ko brīnīties — pat vienādos apstākļos un ar vienādām iespējām rezultāti var būt stipri atšķirīgi. Tas atkarīgs no ķēriena. Par Jāni un Annu var teikt, ka viņiem tāds ir.

Skaidrs, ka no valsts kombinēto spēkbarību lopīņiem nopirkt nevarēs. Tāpēc viņi šopavasār no sešpadsmit hektāriem 7.5 hektārus atvēlējusi miežiem. Ir iesēts arī nedaudz kviešu. Septiņdesmit simtdaļas apstādītas ar kartupeļiem, trīsdesmit — iesētas bietes un runkuļi. Skatījos, cik svaigi un kupli zaļo sējumi. Liekas, šos tūrumus pavasara sausums nemaz nav skāris.

«Zemniekiem ir diža perspektīva,» saka Jānis. «Dodiet tik vaļu — gan pats būs paēdis, gan pilsetniekus pabaros. Lūk, vai tad šobrīd laukos ir viegli — zemes gabals ir, bet nav ar ko apstrādāt. Cilvēki labi redz un zina visas grūtības, kas tos sagaida. Tik un tā viens pēc otra izsaka vēlēšanos veidot savas saimniecības.»

«Kad Jānis strādāja kolhozā par darbinieku vadītāju,» iestarpina Anna, «bleži nāca mājās nerisvozs. Ne viens vien širms mats denišos iemeties.» Tagad, protams, ir mierīgāk. Dažreiz no rīta var arī ilgāk pagulēt, neviens par to nerājas. Vienīgi bulļuks kūti skatās uz saimnieku pārmētumu pilnām acīm. Taču uz mūriša sēdēšana arī nesānāk.

Kā vienu no lielākajiem sarežģījumiem patstāvīgas saimniekošanas sākumā Jānis Griboniks atzīst bezgala garās un birokrātiskās papīru kārtotāšanas. Braukāšana pa dažādām instancēm palet nedēļas. Daudz laika prasīja tehnikas un aprīkojuma sagādāšana. Tagad saimnieka rīcībā ir trīs traktori un viens kravas automobilis. Visi braucamie ir veci, praktiski savu mūžu jau nokalpojuši kolhoza darbos. Tomēr — labāk tāda tehnika nekā nekādas. Un Jānis daudz laika pavada remontējot. Cik vien iespējams, viņam asistē puikas, interesanti gan, kurš no viņiem pēc gadiem pārņems saimniecības grožus savās rokās... Vairbūt tas būs mazais Jāniņš, kuram tik ļoti patīk tēvam palīdzēt, kurš labprāt baro cāļiņus un dzirda teliņus aplokā. Un tad būs īstenojusies pasaka — kādam tēvam bija trīs dēli, divi beidza augstas skolas un aizgāja pasaulē, bet trešais palika saimniekot tēva mājās...
L. KIRILLOVA

Pārskats

par piena izslaukumiem (pēc agrorūpniecības apvienības «Preiļi» dispečerdienu datiem)

Kur slēpjas piens?

[ARA «PREIĻI» ZOOTEHNIKAS SPECIĀLISTU KOMENTĀRS]

Saimniecība	Izslaukums no govju maija III dekadē (kg)	+ salīdz. ar to pašu laiku 1989. g.	+ salīdz. ar iepriekš. dekadē (kg)
«Sarkanais Oktobris»	17,9	-0,3	+0,9
«Sarkanā ausma»	16,9	+0,4	+1,2
«Smelteri»	15,5	-0,1	+0,7
«Gailiši»	14,2	+1,9	+1,9
Kirova	14,1	-0,8	+0,5
«Nākotne»	13,9	-0,7	+1,5
«Ezerciems»	13,5	+1,2	+1,6
«Zelta vārpa»	13,4	+0,1	+0,8
«Dzintars»	13,3	-1,1	+1,3
K. Marksa	13,1	-0,1	+1
«Līvāni»	13,1	+0,4	+0,4
Leņina	12,9	-2,8	+0,6
«Galēni»	12,6	-1,3	-0,2
Aglona p. s.	12,5	+0,5	+1,9
«Dubna»	12,5	+0,4	+1,4
«Sīlukaļns»	12,1	+0,4	+0,6
«Rušona»	12,0	-2,6	+0,8
«Vanagi»	11,9	+1,1	+1,1
Raina	11,7	-1,2	+0,8
«Rožupe»	11,6	-2,1	+0,6
«Jersika»	11	-2,3	+0,8
«Silajāni»	10,7	-0,8	+0,3
Rudzātu p. s.	9,9	-1	+1,2
«Vārkava»	9,8	-1,6	+0,5
RAJONA	13,2	-0,8	+0,8

Pavasara kaprīzes spēcīgi iespaidoja ne vien kultūraugu sējumus, kuri vietvietām sadīga nevienmēri vai pat ir pārsējami, bet arī lopkopības nozari. Īpaši tas sakāms par piena leguvi rajona kopsaimniecībās. Pārskats liecina, ka šogad izslaukti tikai 93 procenti no pērnā gada slaukuma šajā pat periodā. Tas nozīmē, mūsu galdā nonāca par 141 tūkstoši kilogramu mazāk piena produktu.

Kas darāms šādā situācijā? Jāteic, ka glābt situāciju ar spēkbarības devu palielināšanu nav iespējams. Arī turpmāk būs jāizteic ar tādām normām, kādas pašī spēsim sarīkot. Tāpēc visa uzmanība jāvelti govju pareizai ganīšanai un ganību racionālai izmantošanai.

Pēc nesenajiem lietiem saulē izkalējušās ganības nu ir sazaļojušas. Maija pēdējā dekadē vienīgi kolhozā «Galēni» slaukts mazāk nekā iepriekš. Daudzās saimniecībās kāpinājums ir 1,2 un pat 1,9 kilogrami. Arī turpmāk gaidāms, ka slauks vairāk. Taču tas nenozīmē, ka ganības var atstāt novārtā.

Pirmais uzdevums — tur, kur platības jau pirmo reizi noganītas, vajag nopļaut palikušo zāli. Īpaši svarīgi tas ir laukos, kur sēta kamolizāle (tā jau sastiebrojusī un drīz ziedēs, tātad govīs to vairs neēdīs). Pēc apļaušanas ganības kārtīgi jānomēslē.

Otrais uzdevums — racionāla ganīšana. Daudzās saimniecībās ganību lauki nav sadalīti, netiek izmantoti elektriskie žogi. Un govīs kļūst par krietni lielām platībām, vairāk nopēdo nekā noēd zāli.

Trešais uzdevums — jāneregulē režīms. Tas nozīmē, ka jātiec skaidrība, kā būs ar nāks ganīšanu. Tikai nedaudzas saimniecības izmanto šo iespēju iegūt vairāk piena. Arī slaukšanai jānotiek precīzi noteiktajā laikā. Tad govīs ganīsies maksimāli iespējamo diennakts daļu. Arī piena leguve būs maksimāla.

Mums ir cits viedoklis...

Nesen Preiļu rajona laikraksts «Novadnieks» publicēja Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas rajona komitejas valdes sekretāres A. Pastores rakstu «LNKP: sākam darboties», kurā viņa cenšas novērtēt partijas rajona komitejas bijušā sastāva, rajona komitejas aparāta un tā partijas pirmorganizācijas darbību, kur autore bija partijas uzskaitē, kā arī izvirza citas problēmas. Sajā sakarībā gribu izteikt savas domas un savu darbību viedokli, pastrīdēties ar bijušo kolēģi izvirzītajos jautājumos.

Savā rakstā A. Pastore izteikusi pārmetumus Latvijas Kompartijas Preiļu rajona komitejas plēnēm par to, ka tas nav uzacienājis un uzklaušis no partijas izslēgto biedru Pastores, Liniņa, Vilcāna un Sedvalda viedokli, bet uzskatījis viņus par citādi domājošajiem un tādejādi it kā nomaskējusi savas kļūdas un neizdarību. Tādām bijušās kolēģes — partijas rajona komitejas sekretāres — viedoklim es nevaru piekrist.

Pirmkārt, iepriekšējā sastāva partijas rajona komitejas darbs rajona partijas organizāciju pārstāvju sanāksmē pamatoti tika atzīts par neapmierinošu. Par to bija atklāti paziņots rajona laikrakstā. Bez tam rajona partijas organizāciju pārstāvju sanāksmē tika izdarītas būtiskas izmaiņas partijas rajona komitejas sastāvā, par divām trešdaļām nomainīts biroja sastāvs, ievērojami samazināta partijas rajona komitejas aparāta struktūra.

Plēnēms neuzskatīja, ka galvenās neizdarības, ko pieļāva partijas rajona komitejas iepriekšējais sastāvs, saistītas tikai ar iepriekšminētajiem (bijušajiem) darbiniekiem. Taču komunisti, kas uzstājās partijas organizāciju pārstāvju sanāksmē, kā arī partijas rajona komitejas pirmā plēnēma dalībnieki bija vienprātīgi, ka cilvēki, kuri «barojas» no PSKP, 1990. gadā sāka aktīvu darbu partijas sakārtošanā, sāka vadīt darbību, lai izveidotu rajona pamatā jaunu (pēc savas būtības un programmatiskajiem dokumentiem) partiju. Tāpēc viņi pelnījuši izslēgšanu no PSKP. Tas taču ir likumsakarīgi.

Uzskatu, ka būtu likumsakarīgi arī pašreizējos apstākļos izslēgt no partijas arī tos profesionālos partijas darbiniekus, kuri ieguva partijas izglītību mūsu valsts vidējās un augstākajās partijās skolās, gadiem ilgi gatavoja sevi profesionālam partijas darbam, taču partijai grūti brīdī to nodevēji pameta, pārsviedās uz citām organizācijām, vai arī ar lepni pacelši galvu atstāja partijas rindas, kļūdami «depolitizēti elementi». Es nesmu pārliecināts, vai šos «dromiņos pa strauti peldētājus» turpmāk uzņems pie sevis labais vai kreisais krasts...

Otrkārt, daži vārdi sakarā ar rajona komitejas aparāta partijas pirmorganizācijas darba stila

nepamatoto kritiku. Mana bijusi kolēģe aizbildinās, ka mūsu partijas pirmorganizācija latvieši bija lielā mazākumā un ar viņu domām nerēķinājās. Es tam nevaru piekrist, jo šie komunisti izteica daudz lietisku priekšliķu, un, lai tie guva savu iemiesojumu partijas sapulču lēmumos, bez tam V. Liniņa bija partijas pirmorganizācijas sekretāra vietniece. Sapulcēs bieži uzstājās A. Pastore, V. Vilcāns, A. Staužs, A. Caics, L. Gurgāne, V. Naglīnska. Un neviens viņiem vārdu neliedza. Par to liecina mūsu partijas pirmorganizācijas sapulču protokoli.

Taču, sākot ar 1990. gadu, no PSKP rindām tagad izslēgto biedru uzstāšanās ieguva citu raksturu, un daudzi komunisti tajā skaitā — arī latvieši, nepiekrita viņu domām, tās apstrīdēja sapulcēs. Tāpēc apvainoties par to, ka «neviens cilvēciņi neuzklaušija», diez vai ir vērts. Ar minētajiem biedriem mums notika daudzas sarunas par viņu darbības tālākā ceļa izvēli. Un ne tikai partijas rajona komitejas sienās, bet arī Latvijas Kompartijas XXV kongresa laikā, kur mēs galīgi norobežojāmies. Bet vēl pavisam nesen šie cilvēki, kuri strādāja partijās aparātā un partijas vēlētajos orģānos, «ar kvēlu partisku pārlicību» aicināja un veda rajona komunistus uz tā dēvēto «gaišo nākotni». Kā to saprast? Kur ir viņu istā seja un kur — liekulība?

Ar to sava raksta pirmo daļu gribu beigt, jo lasītājam, kurš mūsu lietās neorientējas, tas var izlikties kā divu bijušo kolēģu, kuri tagad mainījuši savus uzskatus, parasta savstarpēja kīvēšanās. Mana raksta galvenais uzdevums — parādīt, kur ir mūsu principiālā atšķirība no Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas.

Sodien par sarunu biedru spriež pēc tā, kāda ir attieksme pret Latvijas PSR Augstākās Padomes Deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu, un rezultātā izdara secinājumu: «savējais» vai «svešais». Latvijas Kompartijas komunistiem šajā sakarībā ir savi spriedumi.

Presē publicētā Deklarācijas raksta analīze liecina, ka republikas Augstākā Padome sasteigti pieņēmusi strīdīgu, visos aspektos pretrunīgu dokumentu, kurš skar visas Latvijas tautas intereses un liktenus. Deklarācijā, mūsdienu vienpusīgu un politiski tendenciozi traktēts Latvijas valstiskuma veidošanās vēsturiskais process 1917. gadā, pilnīgi ignorēta padomju varas pastāvēšana 1918.—1919. gadā Latvijas Sociālistiskās Padomju Republikas veidā. Taču tieši strādnieku, bezzemnieku un strēlnieku deputātu padomju kongresā 1919. gadā ieviesta tika pieņemta Padomju Latvijas Konstitūcija, un tikai šī Konstitūcija pirmoreiz juridiski nostiprināja latviešu nācijas pašnoteikšanos, bet nevis

1920. gada aprīlis. Deklarācijā apzināti noklusēta ārējo faktoru un spēku loma padomju valstiskuma likvidēšanā un Latvijas buržuāziskā valstiskuma izveidošanā 1919.—1920. gadā. Šinī dokumentā izteiktas pretenzijas, ka 1940. gadā jautājumu par mūsu republikas valstiskās uzbūves izmaiņāšanu vajadzēja izlemt vistautas referendumā, bet nevis Saeimai. Tāpēc it kā 1940. gada 21. jūlija Deklarācija par Latvijas iestāšanos Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā tiek pasludināta par spēkā neesošu kopš pieņemšanas brīža, bet Latvijas atrašanās PSRS sastāvā — par prettiesisku.

Taču, cienījamie līdzpilsoņi, nēvēstures nevar izvītrot to, ka Saeimas pieņemto aktu par Latvijas iestāšanos PSRS daudzkārt apstiprinājuši republikas iedzīvotāju aktīva piedalīšanās PSRS valsts varas augstāko orģānu vēlēšanās, ieskaitot pēdējās vēlēšanas 1989. gadā. Mūsu republikas tauta aktīvi piedalījās arī PSRS Konstitūcijas pieņemšanā, tās pamatprincipu izstrādāšanā. To apstiprina arī mūsu republikas iedzīvotāju pusiģasimtu ilgā piedalīšanās visu vitāli svarīgo PSRS lietu izlemšanā.

Nevar piekrist arī tēzei par PSRS brunoto agresiju 1940. gada 17. jūnijā, kura it kā likvidējusi Latvijas Republikas suverēno valsts varu. Šī tēze nav apstiprināta kārtībā, ko nosaka starptautiskās tiesības. Vismaz man par to nav nācies dzirdēt. Jo Latvijas Republika, cik man zināms, nav griezusies pēc palīdzības, pēc starptautiski tiesiskās aizsardzības no brunotas agresijas. Es nekad neesmu dzirdējis (vai lasījis presē), ka Apvienoto Nāciju Orģanizācija kvalificētu 1940. gada notikumus Latvijā kā agresiju. Nevaļag aizmirst, ka PSRS tagadējais valstiski teritoriālais statuss ar visām Baltijas republikām (kā suverēnām republikām) apstiprināts ar Jaltas un Potsdamas konferenču lēmumiem, kā arī ar Helsinku apspriedes Noslēguma aktu 1975. gadā.

Neskatoties uz to, Deklarācija aicina Latvijas tautu izstāties no PSRS, bet tas nozīmē — izmainīt valsts robežas, kuras izveidojušas Eiropa pēckara gados. Bez tam jautājuma šāda izvirzīšana ir pretrunā ar 1989. gada Vīnes tikšanās Noslēguma dokumentu. Domāju, ka republikas parlamentā par to ir labi zināms.

Un tā šodien tas ir galvenais jautājums — izstāties no PSRS, tikai pamatojoties uz Deklarācijas pieņemšanu, vai arī atrisināt šo jautājumu likumīgā ceļā — ar vistautas apspriedēšanu. Sajā jautājumā mūsu nostādne ir kraši atšķirīga no Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas nostātnes, jo LNKP Deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu uzskata par savlaicīgu un politiski pareizu. Turklāt LNKP atbalsta 1922.

gada Latvijas Satversmes darbības atjaunošanu, pieļauj divu konstitūciju darbības saļaukumu, kā rezultātā var izveidoties ārkārtīgi pretrunīga juridiskā situācija.

Mulsina arī tas, ka Deklarācija nosaka pārejas periodu tikai Latvijas Republikas valsts varas atjaunošanai. Uzskatu, ka pārejas periods būs ierobežots tikai ar Saeimas sasaukšanu, bet pie pašreizējās prakses Saeimu var ievēlēt un sasaukt ļoti īsā laika posmā. Kāpēc tad vajadzīga šī spēcīgā atsaukšanās uz pārejas periodu? Sak, mēs neesam Lietuva, mēs iesim citu ceļu, un, skatieties, mums pat pārejas periods ir paredzēts Deklarācijā! Sajā sakarībā — daži vārdi par šī dokumenta ekonomisko aspektu. Deklarācijā nav reālistiskas atbildes uz galveno ekonomisko jautājumu: uz kā rēķina varēs pastāvēt Latvijas neatkarīgā ekonomika? Ko, kur un par kādiem līdzekļiem pīrksim, ko un kam pārdošim, kā ievieš ekonomiskie apstākļi ietekmēs iedzīvotāju dzīves līmeni? Uz šiem jautājumiem nesniedz atbildes arī I. Godmaņa ekonomiskās attīstības jaunā koncepcija.

Zināms, ka tuvākajos gados ar Latvijā ražoto produkciju pašausies tirgū nav ko darīt, tāpēc Latvijas ekonomika neizbēgami būs saistīta ar Padomju Savienību. Tā mums apgalvo arī Latvija Tautas frontes ideologi un Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas piekritēji. Taču nevar gaidīt, ka izdosies saglabāt mums vienpusīgu kārtā izdevīgos sakarus ar PSRS (ar to pirmām kārtām saprotot lētās izejvielas un enerģētiskos resursus) un tajā pašā laikā uzlikt uz Savienības pleciem visas mūsu grūtības. Saprotams, ka Padomju Savienība visai viegli atradīs sev citus tirdzniecības partnerus, bet Latvijas ekonomikai tas būs dzīvības un nāves jautājums. Sodien daudzas «karstas galvas» mīerina sevi ar ilūzijām, ka palīdzēs Rietumi ar saviem kredītiem. Šie «karstgalvi» nespēj saprast, ka tas ir tiešs ceļš uz ilgu parādnieku likteni pašreizējā Latvijas ekonomiskā stāvokļa apstākļos. Šis ceļš var novest pie tā, ka Rietumu kapitāls lēti nonīrks mūsu ekonomiku, zemi un dabas resursus. Tāpēc nevaļag mānīt sevi ar cerībām par neatkarību, pat patstāvību, izmantojot Rietumu lielvalstu atbalstu.

Lai atrisinātu ekonomiskās un sociālās problēmas, priekšroka dodama Latvijas īpašam statusam PSRS sastāvā, pamatojoties uz republikas saimniecisko aprēķinu un suverenitāti. Taču Deklarācijas pieņemšana grauj jau sāktu konstruktīvu darbu šinī virzienā. Ideja par saimniecisko aprēķinu un republikas ekonomisko patstāvību PSRS sastāvā izrādīties atņemta, bet ekonomisti, kuri bija iesāistīti minētās koncepcijas izstrādāšanā, — iesāistīti politiskos strīcos un diskusijās.

Deklarācijas par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu pieņemšana kļuvis par notikušu faktu, un tāpēc tā prasa attiecīgu konstitucionālu attieksmi. Šis apstāklis rada jaunu politisko un

ideoloģisko fonu darbam, kas jāveic sakarā ar dokumentu, kuru pieņēmusi Latvijas PSR Augstākā Padome. Šajā darbā jāvādās arī pēc tā, ka ar PSRS Prezidenta dekrētu Deklarācija par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu atzīta par dokumentu, kuram nav juridiska spēka kopš pieņemšanas brīža.

Latvijas PSR Konstitūcijas 46. un 47. pants republikas pilsoņiem dod tiesības piedalīties visas valsts un vietējās nozīmes likumu apspriedēšanā un pieņemšanā, iesniegt savus priekšlikumus, kritizēt trūkumus valsts orģānu darbā.

Republikā izvērstis darbs par rakstu vākšanu, lai atbalstītu ideju par referendumu sarīkošanu jautājumā par Latvijas PSR izstāšanos no PSRS. Sajā pasākumā aktīvi piedalās arī Preiļu rajona PSKP biedri, taču Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas biedri šāda referenduma orģanizēšanā neatbalsta, lai gan daudzi republikas pamatiedzīvotāji liek parakstus zem šī aicinājuma.

Sarežģītā, saspringtā sabiedriskā politiskā situācija komunistiem uzlika par pienākumu mobilizēt savus spēkus, saglabāt garīgo līdzsvaru un pašizcilzību, liek meklēt jaunas idejas darbam. Patlaban Latvijas Kompartija ir atjaunojusi savas struktūras visos republikas rajonos un pilsētās. Rit nostiprināšanās un atjaunošnes process partijas orģanizācijās no apakšas līdz augšai, tiek pārvarēta dezorģanizācija, kuru radīja partijas biedru daļas atšķelšanās.

Partijas pirmorganizācijas izveidojušies situācija, kad komunisti atrodas gan Latvijas Neatkarīgā komunistiskajā partijā, gan Latvijas Kompartijā. Dala gaida PSKP XXVIII kongresu, praktiski nepiedalās ne LNKP, ne LKP orģanizāciju darbā. Taču ir arī komunisti, kuri darbojas, lai likvidētu partijas šūninas visādā agītē par izstāšanos no PSKP. Viņu vidū ir bijušie partijas līderi, kuri «izauguši» ar tās idejām un ar partijas materiālo atbalstu, bet daži sanem arī personālās pensijas pēc PSKP lūguma.

Sodien mēs esam gatavi dialogam ar tiem komunistiem, kuri par kaut ko šaubās, nav pārliecināti par savas izvēles pareizību. Domāju, ka politiskās un ekonomiskās situācijas stabilizācija republikā iespējama tikai sabiedriskās saskānes nevis spriedzes un pretencijas apstākļos. Tā nav iespējama arī bez drošas pārliecības par rītdienu, io gandrīz puse republikas iedzīvotāju nepieņem viņiem uzspiesto no tikumu gaitu.

Komunistiem tas jāsaprot pašiem un jāizskaidro saviem darba biedriem, tādejādi novēršot apjukumu un bažas par rītdienu, par savu nākotni.

Darba biedru uzdevumā
P. ROMANOVŠ,
Latvijas KP Preiļu rajona komitejas otrais sekretārs, rajona Tautas deputātu padomes deputāts

No kā baidās LKP (PSKP filiāles Latvijā) funkcionāri?

Latvijas Republikas Augstākās Padomes pieņemtā Deklarācija par republikas neatkarības atjaunošanu LKP (PSKP filiāle Latvijā) funkcionāros izraisa paniskas bailes. Kāpēc? Lieta tā, ka līdz ar Latvijas neatkarības pasludināšanu daudzliem LKP funkcionāriem nāksies atteikties no specveikāliem, specpoliclīnikām, specslimnīcām, specsanatorijām, specmedību zolām un daudzām citām specprivilēģijām.

1990. gada 9. maija mītiņā Līvānos pieņemtajā paziņojumā LR Augstākajai Padomei galīgi nav saprotamas izteiktās domas. Paziņojuma autori nezina vai arī aizmīrsuši, ka Latvijas Republikas Augstākās Padomes sastāvs ir Latvi-

jas tautas vairākuma ievēlēts un tas ir tiesīgs tautas vairākuma vārdā pieņemt tautas interesēm atbilstošus lēmumus un deklarācijas. Arī Deklarāciju par Latvijas suverenitāti.

Līvānu mītiņa paziņojumā teikts: «Ar mūsu likteniem izrikojās bezatbildīgi». Jāautā paziņojuma autoriem, kas izrikojās? Ar kā likteniem izrikojās? Vai Deklarācija paredz Latvijas iedzīvotāju deportāciju, kā to veica visuvarenās LKP vadībā 1949. gada martā? Vai Deklarācija kādam draud, sola diskrimināciju? Nekā tamlīdzīgal Deklarācijas 8. punktā teikts: «Garantēt Latvijas Republikas un citu valstu pilsoņiem, kas pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā, sociālās, ekonomiskās

un kultūras tiesības; kā arī politiskās brīvības, kuras atbilst vispārējiem starptautiskām cilvēktiesību normām. Tas pilnā mērā attiecinās uz tiem PSRS pilsoņiem, kas izteiks vēlēšanos dzīvot Latvijā, nepieņemot tās pilsonību».

Paziņojuma autori atbalsta apvienotās darba kolektīvu padomes iniciatīvu par PSRS pilsoņu aizsardzības komitejas izveidošanu republikā. Atkal nav skaidrs, kas grās uzbrukt PSRS pilsoņiem? Atbalstīt šo komiteju nozīmē nostāties stalinisma un staģnācijas pozīcijās. Atbalstīt to nozīmē gremdēt Latvijas tautu vēl dziļākā postā un nabadzībā, kā to sekmīgi veica nīeddesmit gadus LKP (PSKP filiāles) funkcionāri, ceļot

galšo komunisma ēku. Nostāties pret Latvijas Republikas Augstākās Padomes Deklarāciju nozīmē iet ceļu uz latviešu tautas un tās kultūras pilnīgu iznīcināšanu. Nostāties pret Deklarāciju nozīmē turpināt latviešu tautas stalinisko iznīcināšanas politiku. Neatbalstīt Deklarāciju nozīmē galīgi iznīcināt humānismu, tikumību, garīgumu un sociālo taisnīgumu.

Paziņojuma autori un LKP Preiļu rajona komitejas līderi nezina vai negrib zināt, ka tikai brīva tauta uz brīvas zemes var realizēt katrā Latvijas Republikas pilsona materiālās un garīgās dzīves augšupeju.

J. PIZELIS
(Upmalā)

LTF stipendiāti

Maija nogalē LTF Ventspils novada nodala stipendijas saņēma pirmie pieci Ventspils vidusskolu skolēni.

Stipendija tika iedibināta šī gada martā ar mērķi stimulēt jauniešus padzīlinātai mācību priekšmetu apgušanai un aktīvai sabiedriski politiskai darbībai. To piešķir uz trimestri un izmaksā reizi mēnesī 30 rubļu apmērā.

Nolikumā ir paredzēta demokrātiska kārtība kandidatūru izvirzīšanā un apspriedēšanā, lēmumu par stipendijas piešķiršanu pieņem skolas LTF grupas sapulcē. No katras novada skolas neatkarīgi no mācību nodalās tajā var būt viens stipendiāts. Stipendiju fondš veidojas no LTF biedru naudām.

J. TROPS (LETA)

Aprīlī biju Šveicē Lugano forumā, veltītā Raina un Aspazijas 125. dzimšanas gadareizei.

Preiļu novads ir Raina jaunu dienu zeme, tāpēc viss, kas saistīts ar Raini, var būt nozīmīgs Jasmulžas apkaimē laudim. Tāpēc nolēmu uzrakstīt un nosūtīt Jūsu avīzei Šveices lespaidus un Raina Kastanolā izjustās refleksijas. Zināmā mērā tas varētu būt turpinājums manai agrākajai apcerei par Raini Latgalē, kas tika publicēta «Lenina Karogā» un papildinātā veidā — «Karogā».

Jau no agras bērnības ļoti cītīgi lasīju avīzes. Mani saistīja gan «Daugavas Vēstnesis», gan «Jaunais Vārds». Šie izdevumi prata un spēja apvienot sava novada atspoguļojumu ar plašu kultūras un pasaules elpu.

Gribas novēlēt «Novadniekam» šo ceļu. Ceru, ka arī mans necllais materiāls kaut kādā mērā to varētu sekmēt. Cieņā — PĒTERIS ZEILE

PĒTERIS ZEILE, profesors

Šveice, 1990. gada aprīlis

Mūsu brauciens uz Šveici, uz Lugano forumu «Latvija Eiropā» notika zem Raina un Aspazijas zīmes, visu laiku izjūtot viņu neredzamo klātesamību.

Rainis grāmatā «Kastanolā» Šveici raksturoja kā savu otro dzimteni, ar kuru piecpadsmit te pavadija gadu laikā viņš cietī saudzis, sirdi un prātu, un dvēseli. Bēgot no carisma draudošajām vajāšanām, Rainis un Aspazija sarežģīta un bīstama brauciena rezultātā 1905. gada decembrī aizsūtījās Šveices lielāko pilsētu Cīrihi, kur nodzīvoja līdz 1906. gada martam, kad aizbrauca uz Kastanolu, pašos Šveices dienvidos pie Lugano ezera. Sākumā bija nodoms šeit sameklēt tikai pagaidu mītni, lai pēc tam ilgstošāku dzīves vietu rastu blakām esošajā Itālijā. Taču Rainis un Aspazija tā apbūra šeitienes vienreizējais dabas skaistums, visa vides pievilcība un jauzu sirsniņa, ka viņi līdz pat 1920. gada aprīlim te palika un dzīvoja šīs nepārejošās burvības varā. Tā palīdzēja pārvarēt daudzas, īpaši sākotnējās, grūtības. Demokrātiskajā un neitrālajā Šveicē emigrantis Rainis, dzīvodams ar sevīgā Arturs Seglīša, varēja justies samērā droši. Turpretī Itālijā bija slepena drošības šarņā ar krievu caru un impērijai tika izdoti vairāki te patvērumu meklējošie Baltijas un Krievijas revolucionāri.

Tālā zeme, mīļā tauta,
Devi otru dzimtu zemi
Manim, tevī nedzimušam.

Mani mana dzimts zeme
Prom no sevis izraidīja, —
Tu man devi patvērumu.

Tu man vairāk laba devi:
Mācīji ar jaunu mīlu
Mīlēt pirmo dzimto zemi.
Tas ir viens no galvenajiem motīviem, kas vilja cauri «Kastanolai» («Pa stīmiņu pēdām otrā dzimtenē»).

Savā apcerē «Rainis un Latgalē» (Karogs, 1988., 1. — 2. nr.), kuras variants publicēts arī Preiļu novada avīzē, esmu visai detalizēti izsekojis Raina kā personības un dzimtenes tapšanas agrīnajai gaitai. Saubu un krasu pretrunu pārvarējums šajā dzīves posmā, literārās darbības sākums. Studijas. Pēc tam sekoja aktīvas darbības un krasu izmaiņu laiks: Peterburgas universitātē, darbs tiesu iestādēs Lietuvā un Latvijā, «Dienas Lapas» rediģēšana un aktīva darbība Jaunās Strāvas kustībā, cietums, saslaušanās ar Aspaziju, izsūtījums, daudzpusīga aktīva darbība 1905. gada revolūcijā, daudzi klasikas tulkojumi, pirmie dzejoļu krājumi «Tālas noskanas zilā vakarā» (1903) un «Vētras sēja» (1905).

Kā liecina Raina Šveices dienasgrāmatas un vēstules, arī Kastanolā pavadītais laiks nebija nekāds bezrūpju un romantiska miera ostas laiks. Sākotnējās materiālās rūpes, kas nereti robežojās ar trūkumu, noskirtība, kolizijas ar tiešajiem ideālskaistiem pretiniekiem un arī savas partijas biedriem, atsvēšināšanās posmi ar Aspaziju un jaunu radošu meklējumu nosacītās garīgais spriegums... Tas viss bija. Un tomēr — Šveices periodu var salīdzināt ar mierīgāko, garīgi un radoši līdzsvarotāko, produktīvāko posmu Raina biogrāfijā. Jā, arī salīdzinoši ar Latvijas Republikas gadiem, kas bija aktīvas valsts, sabiedriskās un ad-

ministratīvās darbības piesātināt un daiļrades ziņā daudz saskaldītāki. Tāpēc arī tās rezultāti zināmā mērā fragmentārāki un pat lokālāki. Šveices periods sakrita ar Raina radošo spēku pilnību un kulmināciju.

Dienasgrāmatas liecina, ka agrāko iekšējo refleksiju dominanti nomainījusi apcere par nozīmīgām sabiedriskām, filozofiski ētiskām problēmām, par savas daiļrades metodes meklējumiem. Subjektīvo spriedumu pāreja nozīmīgos estētiskos un vispār cilvēkos vispārinājumos.

Šveicē tapa daudzi izcili (bez pārspilējuma var sacīt — arī geniāli) darbi, bez kuriem nav priekšstatāms Rainis savā lielumā, veselumā un daudzpusībā. Dzejoļu krājumi «Klusā grāmatā», «Tie, kas neizmirst», «Gais un sākums», poēma «Ave, Soll», lugas «Zelta zirgs», «Indulis un Arija», «Pūt vējinis», «Spēlēju, dancēju», «Jāzeps un viņa brāļi», dramatiskā sērdienu dziesma «Daugava». Šajā laikā tapa arī daudz radošu pārdomu, piezīmju, dienasgrāmatu materiālu, publicistiski raksti: to skaitā nozīmīgā apcere «Latvieši». Šveicē redzētais, piedzīvotais, pārdzīvotais un izjustais vēlāk pārtapa savdabīgajā romānā dzejoļu «Daugas piecas skiču burtiņas» (1920) un atmiņu grāmatā par dzīvi Šveicē «Kastanolā», kas tapusi Raina Kastanolas apmeklējuma 1927. gadā un klajā nākusī Rīgā 1928. gadā.

Uz Lugano forumu no Latvijas dodas divas grupas kultūras darbinieku. Ieskaitot aktierus (J. Strengu, A. Kantāni, M. Janaus, režisoru P. Pētersonu), kas sagatavojuši īpašu uzvedumu, Jāņa Erenštreita vadīto E. Dārziņa skolas izēnu kori un vacības grupu (tajā ietilpa A. Gorbunovs, N. Janaus, J. Peters, Dž. Skulme, E. Inkens), var sacīt, ka Šveicē «izcēlās» ap simts cilvēku lielš latviešu «desants». Ar ļoti miermīlīgiem un cildeniem mērķiem, nemaz netiecoties apdraudēt Šveices tradicionālo neitralitāti. Tas bija lielākais latviešu kopums, kas vispār leņradies pasērst Raina otrā dzimtenē. Līdz šim uz turieni bija devušas tikai atsevišķas personas (V. Kalpiņš, S. Viese), lai iegūtu kādus materiālus par Šveices posmu Raina dzīvē un daiļradē un nodotu Raina piemīnāšas istabai — muzejam Kastanolā kādus eksponātus.

Viena no grupām, kurā ietilpst jau minētie aktieri un daļa rakstnieku (I. Auziņš, J. Kalpiņš, M. Zālīte, V. Hausmanis, P. Zirnītis, S. Viese u. c.) visai divainā veidā uz Šveici dodas autobusā, šķērsojot Baltkrieviju, Ukrainu, Ungāriju, Austriju, Lihtenšteinu. Pēc triju dienu ļoti skaista (galvenokārt sākot ar Ungāriju), bet ārkārtīgi nogurdinoša ceļojuma (arī valūtas pilnīga trūkuma dēļ), izmantojot žēlsirdīgi atļauto vienu nakšņošanu kādā Austrijas klosterī, viņi ieradās Lugano, ieradās, kad mēs, otrās grupas pārstāvji (K. Skujenieks, V. Eihvalds, R. Dobrovenskis, V. Kaitina, A. Heniņš, G. Diubina, R. Bebre, P. Zeile, trīs TV darbinieki u. c.), veicot lidreisu Maskava — Cīrihe, jau pāris dienas bijām nodzīvojuši skaistajā Lucernā un visumā guvuši priekšstatu par Šveices skaistumu un bagātību.

[Turpinājums sekos.]

Jaunsaimnieku stūrītis

Kvalitatīvas lopbarības sagatavošana un izmantošana

Mājdzīvnieku vienmērīga apgāde ar kvalitatīvu lopbarību visu cauru gadu vēl nav nodrošināta, tāpēc jāparūpējas par vitamīnu un bioloģiski aktīvo vielu līdzsvaru barības sastāvā. Mūsu pašražotajā lopbarībā vēl ir visai zems proteīna līmenis.

Sagremojamā proteīna palielināšanā liela nozīme ir zāles botānikajam sastāvam, tāpēc jākāpina tauriņziežu siena īpatsvars vismaz līdz 70 procentiem. Analīžu rezultāti rāda, ka mūsu saimniecības kopproteīna sastāvs siena ir zem Valsts standarta prasībām. Tas ir saistāms ar vēlo plauju, kad sienu vāc pēc zāles ziedēšanas.

Lopbarības sagatavošanā saimniecības daudz izmanto dažādā veida konservantus. Iespējams iegādāties somu konservantu AIV-2. Tas satur 78 procentus skudrskābes, 2 procentus ortofosforskābes un 20 procentus ūdens. To lieto svaigi plautas zaļmasas konservēšanai.

Jaunākos bioloģiskos ieraugus, piemēram, laktorīnu (1 litrs maksā 0,5 rubļus) var iegādāties Bioloģijas institūtā. Jāuzsver, ka obligāti jāstrādā ar svaigu konservantu.

LBP ieraugs izveidots uz piena suliņu bāzes, vienai tonnai vajadzīgi pieci litri. Šis ieraugs pārbaudīts «Siguldā», iegūti ļoti rezultāti. To ražo piena un gaļas pārstrādes uzņēmumi, arī Preiļu siera rūpnīca.

Elektrolizētais vāramās sāls šķīdums, anolīts samazina etiķskābi, palielina pien-skābi. Pielietojams arī mazo telu ēdināšanā kā pretcaurējais līdzeklis — no 0,5 līdz 2 litriem dienā (atkarībā no dzīvnieka vecuma un dzīvsvara). Pielieto arī skābo frakciju dezinfekcijai nobarojamo dzīvnieku ēdināšanā.

Lai iegūtu vairāk piena ar mazām spēkbarības devām, jāievēro dažādi saimnieciskā rakstura noteikumi

lopbarības ražošanā. Pirmais — zāles siena āgra plauja, lai saglabātu proteīnu, tas nozīmē, ka jāsāk plaut, kad cerīgi zied. Otrais — jāaudzē kukurūzas šķirnes ar īso veģetācijas periodu (90 — 100 dienas), lai pāspēj izveidoties vāļītes, kuras satur daudz cietes. Tā būs lieliska piedeva spēkbarībai. Trešais noteikums — jāaudzē sakņaugi, kuru sausnas vērtība tāda pat kā graudiem.

Jau minēju, ka lopbarība vērtējama pēc proteīna satura un ka tādā gadījumā jāpalielina āboliņa īpatsvars. Stiebrzāļu sējumi prasa slāpekļa mēslojumu, toties pieaugs arī proteīna daudzums. Tas nozīmē, ka būs papildus iespējas ražot vairāk lopkopības produkcijas ar mazākām spēkbarības piedevām.

Materiālu sagatavoja agrofirma «Sarkanais Oktobris» pirmrindas pieredzes vadošā speciāliste V. RUTKOVSKA

Replika

Vēstules mirušajiem

Sakarā ar Uzvaras 45. gadadienu veiktajā mītiņā pieņemto paziņojumu, kuru parakstījis LKP Preiļu rajona komitejas pirmās sekretārs b. Vartiminskis, daru zināmu, ka organizācija ar šādu nosaukumu ir mirusi, jo... nodarbojas ar mirušo lietām. Tā ir sveikusi Uzvaras 45. gadadienu Z. Salimgarijevu (skat. laikrakstu «Novadnieks», 19. maija numuru), kurš miris 1984. gadā, manu tēti — Pēteri Antona d. Daugavieti, kurš miris 1988. gada 21. jūlijā, arī — Jāni Kuršiti, kurš miris 1989. gada jūnijā.

Mēs, dzīvie, zinām, un līdz šim nav arī dzirdēts, ka par tiem, kas zemes virsū rūpētos aizsaulē aizgājušie. Tāpēc mirušo organizācija, protams, nevar atzīt Latvijas Augstākās Padomes pieņemto Deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu.

Es pilnīgi atbalstu jauno Latvijas valdību, Latvijas parlamentam jāļauj strādāt.

Latvijas likteni lemt Latvijas tautai nevis armijai un garāmbraucējiem!

L. DAUGAVIETE,
Preiļu rajona «Rubens»

P. S. Esmu sarkanā strēlnieka meita. Bijusi PSKP biedre kopš 1957. gada.

Pierādījumam pielieku klāt saņemto apveikumu, jo neesmu spējīga to nodot mirušajam.

L. D.

Klubā „Ei” Mare”

Kā atzinuši eksperti, divpadsmitgadīgā Ventspils skolnieka Iļjas Zakojska 7 mēnešus vecā kakene Pušana ir Latvijā vientīgā tā dēvēto Krievijas gaišzilo kaķu sugas pārstāve. Arī visā mūsu zemē tādu nav daudz.

Šīs retās sugas atjaunošana (Krievijā gaišzīle kaķi parādījās Ketrinas II valdīšanas laikā, taču pēc tam izzuda) ir viens no Ventspils dzīvnieku audzēšanas apvienības «Ei” Mare» virzieniem. Neparastais klubš nesen atzīmēja savas darbības pirmo gadskārtu. Klubu «Ei” Mare» vada enerģiska priekšsēdētāja Aira Vītolska. Trīs vakarus nedēļā sugas kaķu, suņu, dekoratīvo putnu un zivju īpašnieki pulcējas uz fikšanos.

LETA

Lēciens krāteri

Kamčatka — darbojošos vulkānu un biežo zemestrīču zeme. Nesen te notika treniņi glābšanas tehnikas apmācībā. Tā bija izpletņu lēcēju, alpīnistu un aviatoru kopīga akcija. Pirmo reizi 12 izpletņu lēcēji no Tālajiem Austrumiem izpildīja grupas lēcieni no lidmašīnas «AN-2» Mutnovas vulkāna, kas atrodas 2046 metru augstumā virs jūras līmeņa, krāterī. Fumaroli, kas «elpoja» krāterī ar vairāk nekā 200 grādu temperatūru, radija sarežģītu un bīstamu situāciju. Taču, par laimi, ārstu pakalpojumi nebija vajadzīgi.

Ar šo lēcieni drošminieki gribēja pievērst sabiedrības uzmanību Kamčatkas ekoloģijas problēmām. Te ir iesākta geotermiskās elektrostacijas celtniecība, neskatāmie tūristi, kas ierodas no visām zemes malām, jūtamī kaitē apkārtējai dabai.

ATTĒLĀ: brīvā kritienā virs krātera Ravijs Hakimovs.

TASS fotohronika

Divdesmit reizes bīstamāk!

Kamēr J. Brežņeva raksts «Briesmas iznāk no sienām» ieraudzīja dienasgaismu mūsu laikrakstā («Novadnieks», 29.05.90.), laikrakstā «Ei» parādījās šāds

KLŪDAS LABOJUMS.

Sakarā ar 7. numurā publicēto materiālu «Briesmas iznāk no sienām» autors un redakcija ir spiesti atzīt, ka esam pieļāvuši kļūdu. Kamēr numurs tika drukāts, Latvijas Veselības aizsardzības ministrija no Maskavas saņēma jaunu cirkulāru par skaidru plātnu izmantošanu celtniecībā. Tagad gaisā izplūstošā formaldehīda norma PSRS mērogā ir 0,06 mg vienā kubikmetrā.

Mūsu rakstā bija paskaidrots, ka līdz šim pastāvošā norma — 0,03 mg desmitreiz pārsniedz veselībai bīstamo sliekšni, bet tagad iznāk, ka pārsniegs — divdesmit reizes!!! Atvainojamies lasītājiem par «malandināšanu». Novēlam Līvānu meistariem jaunus darba sasniegumus un to veselību, kuru viņi tagad drīkstēs «novēlēt» Līvānu nāmiņu iemītniekiem!

«Ei» 29.05.90.

Arheoloģijas pieminekļi

Arheoloģijas pieminekļi — tie ir pilskalns, kurgāni, senu apmetņu, nocietinājumu, ražotņu, kanālu un ceļu atliekas, senas apbedījumu vietas, akmens skulptūras, attēli uz klintīm, seni priekšmeti, senu apdzīvotu vietu vēsturiskā slāņa iecirkņi.

Preiļu rajonā valsts aizsardzībā atrodas 67 arheoloģijas pieminekļi — 48 republikas nozīmes un 19 vietējās nozīmes.

Republikas nozīmes arheoloģijas pieminekļi: Madalānu pilskalns, Plīvdu pilskalns, Anspoku pilskalns, Jersikas pilskalns, Gedušu pilskalns, Pilišķu pilskalns, Kapīņu senkapi, Aizkalnes senkapi, Jaunaglonas Lielais akmens, Rukuļu Lielais akmens, Upurakmens Upursalā u. c.

Vietējās nozīmes arheoloģijas pieminekļi: Biešēnu pilskalns, Zundānu viduslaiku kapsēta (Kapu kalniņš), Zepu viduslaiku kapsēta (Kapu kalniņš) u. c.

Sodien tuvāk iepazīstinām ar diviem arheoloģijas pieminekļiem — Plīvdu un Anspoku pilskalnēm.

PLĪVDU PILSKALNS

Plīvdu pilskalns atrodas 1 kilometru no bijušās Anspoku muižas un 2,5 kilometrus dienvidaustrumos no Preiļiem. Pilskalnam izmantots krasta elkonis, kurš pret upi ir jumta stāvmā, bet pret laukiem lēzeni krit.

Šis kalns tagad tiek izmantots lauksaimniecībā, bet senāk, domājams, bijis nocietināts ar ierakumiem. No tiem vairs nav palicis nekādu pēdu, jo zemes aršana un uzākta pirms 50 gadiem un plakums, kā arī sāni jau pārveidoti. Pirmajos gados, kad sākušies pilskalnu uzplēst, te esot izaruši vara gredzenus, šķēpus uzgaļus un citas senlietas.

Pilskalna apkārtnē viegli cīlona. Pāri teļeiāl rietumu pusē kalns, dēvēts par «Runča kalnu», tam blakām — «Priedīšu kalns». Pilskalnā esot pils apkritusi, tāpēc tur biedētot.

Reiz pirms daudziem gadiem vecais Jānujāns gājis Lieldienā uz baznīcu. Ceļš vedis gar pilskalnu. Tas redzējies pilskalnā atvērtas durvis un tanis spožu gaismu spīdam. Kāda jaunava alcinājus Jānujāni, lai nākot pie viņas. Tas iegājis un redzējis daudz dārgu lietu. Jaunava prasījusi, vai šis negribot naudu. Grībot gan, iebērusi sauja zelta naudu un tekus, lai mudīgi staidzoties prom. Jānujāns vairs nav kavējies, un vārti aiz viņa aizcirtušies.

Sādas un vēl citādas teikas atstāstīja Plīvdu ciema iedzīvo, tāji.

(E. Braslīns, Latvijas pilskalns, Latgale, Pieminekļu valdes izdevums, Rīga, 1928.)

ANSPOKU PILSKALNS

Anspoku pilskalns atrodas apmēram 2 kilometrus no Preiļiem, 150 metrus uz ziemeļrietumiem no Preiļiem — Aglonas šosei un 50 metrus uz ziemeļiem no

bijušās Anspoku medību pils. Pilskalns ierīkots zemes ragā, kur no trim pusēm apņem Preiļupīte, bet no ceturtās puses tas norobežots ar diviem nelieliem valniem un atbilstošiem grāvjiem. Pilskalna plakums ir trīsstūrveida, tā garums — 37 metri, platums gar valni — 32 metri.

Pilskalns ir 10 metru augsts. Kalna nogāzes vietām jau agrākos laikos apbrukušas (rietumu un ziemeļaustrumu pusē). Tādējādi samazinot pilskalna plakuma platību. Preiļupītei iegrāvoties stāvajā krasta kraujā, nesen nobrukusi pilskalna dienvidaustrumu daļa, izpostot abu valnu un grāvju galus, domājams, arī eventuālo ieejas vietu.

Lai plakumu nocietinātu no neaizsargātās puses, veikti zemes darbi, norobežojot zemes mēli ar galveno valni, kura tagadējais augstums ir 70 cm (mērot no plakuma puses) un kurš saglabāties 31 metra garumā, un atbilstošu 80 cm (mērot no valna augšpusē) grāvi. Otrs grāvis un valnis tagad tikko samanāmi, acīmredzot, tie sapostīti, būvējot Anspoku pili un saimniecības ēku, kas atrodas pie grāvja. Šī valņa augstums 25 cm, arī grāvja dziļums te ir tikai 25 cm.

Pilskalns visumā neliels, ar vājiem nocietinājumiem. Kultūras slānis šurfeļumā sasniedza 35 — 37 cm dziļumu. Tas ir mazintensīvs, pelēcīgi brūnganā krāsā, bez jūtām oglišu vai deguma paliekām. Pilskalna plakuma malā atrastas trīs sarkanīgās, uz podnieku virpas darinātu trauku lauskas un viena kaula drumsļa, kas hipotētiski ļauj pilskalnu pieskaitīt pie vēlā dzelzs laikmeta nocietinājumiem.

(J. Urtāns, Anspoku pilskalns, Muzeji un kultūras pieminekļi, Rīga, «Zvaigzne», 1979.)

Ar putniem „salaulātais“

• Daba un cilvēks

Cik gan skaistu atmiņu ir cilvēkam, kas nodzīvojis spilgtu mūžu! Tādu kā Latvijas vecākais ornitologs Kārlis Vilks. Nesen viņam apritēja 90 gadu.

— Daudz jau esmu aizmirsis pa šiem ilgajiem gadiem, bet vislabāk atceros putnus, — viņš saka.

K. Vilks grāmata «Atmiņas par putniem» ieradzēja dienas gaismu, kad autoram jau bija 86 gadi. Kad viņam bija 80 gadu, viņš brauca ar velosipēdu, bet 60 gadu vecumā vēl kāpēja pa kokiem...

Savā mūžā viņš un laukā «lauļājis» ar putniem 73 tūkstošus reižu — gredzenojis spārnotos draugus ar vieglu alumīnija gredzentiņu. To vidū bijuši apmēram 300 plēsīgo putnu — vanāgi, klijāni, piekūni un ērgļi.

Atgadījušies arī dažādi piedzīvotumi un jociņi notikumi. Vienreiz K. Vilks uzkāpis kokā, lai piekūna ligzdā apgredzenotu mazulus, bet tieši šajā brīdī atgriezies mātē. Dīvaini, taču viņa necēla šādas reizes parasto troksni, bet it kā ignorēja cilvēka klātbūtni: «mājas saimniece» sāka ar knābi kārtot ligzdu. Ornitologa rokas viņai traucēja, tāpēc arī pirkstiem tika sava tiesa. Taču kausle nemaz nesajuta, ka pa to laiku ornitologs viņai pašai ir veikli aplis gredzentiņu.

Mīlestība pret putniem K. Vilkam izpaudās jau no bērnības. Var droši apgalvot, ka viņš ir dzimis ornitologs. Svētdienās, kad māte viņu vedā pie rokas uz dievkalpojumu, puisēns sajūsmināti raudzījās uz Lubānas baznīcas torņiem, ap kuriem debesīs zibēja melnās svīres. Vēlāk jaunībā viņam izdevās noķert putnu, ko šajā apkārtnē ne-

viens nepazina. Pēc tam, būdams jau Medicīnas fakultātes students, viņš noskaidroja, ka tas bijis kalnu ērglis.

Ar šo reto putnu saistās arī cits neaizmirstams brīdis.

— Tolaik es jau strādāju par ārstu Meirānos, — stāsta K. Vilks. — Vienreiz agrā vasaras rītā es uzkāpu priedē un pēkšņi redzu: spēcīgs kalnu ērglis kā bulta laižas lejup. Tieši man virsū! Viņš pastiepa uz priekšu kājas, spēji nobremzēja un nolaidās blakus zarā. Ar vienu aci redzu, ka mans pārinieks V. Kirsons jau ceļ bisi. Paspēju iekļieties: «Nešauj!».

— Apzināti nekad neesmu nodarījis pāri nevienam putnam. Taču cilvēks ne vienmēr izprot spārnoto draugu dvēseli: tiecoties pēc zināšanām, viņš veic eksperimentus, dažkārt ne visai humānus, — atzīstas K. Vilks. — Un uz sirdsapziņas paliek grībot negribot nobendētas mazas, bet skaistas dzīvības. Piemēram, vēlējos noskaidrot, vai putnēns jau piedzimst ar savu dziesmu vai «mūziku» viņam māca vecāki. Pārvietoju mazulus no vienas ligzdas otrā un nonācu pie secinājuma, ka ne vienmēr sveši vecāki pieņem tos audzināšanā.

Speciālisti rūpīgi pētī K. Vilka zinātniskos darbus. («Esmu ornitologs amatieris,» viņš saka, «taču tas nenozīmē, ka esmu otrās šķiras zinātnieks»). Viss ornitologa mūžs veltīts dabas aizsardzībai. Kārlis Vilks ir neparastās dokumentālās filmas «Svešā ligzda» varonis. To uzņēmuši kinostudija «Mosfilm» 1959. gadā. Starp citu, šī filma iekļauta UNESCO Zelta fondā.

LETA

● Beldzot atrasta Ištā zivju vieta.

L. VIKSNAS foto

Redaktors P. PIZELIS

LIVĀNU STIKLA FABRIKAI darbā vajadzīgi: stikla kausētāji, stikla formējošo mašīnu operatoru mācekļi, stikla formējošo mašīnu operatori, fīderu taisītāji, transporta strādnieki, šihtas veidotāji, stikla pūtēji un te mācekļi, presētāji, automatikas un kontrolmērinstrumentu atslēdznieki, apdarinātāji un to mācekļi, iebērēji, tilta celtnā mašīnists, slīpētāji, elektromontieri, maiņas atslēdznieki, transporta ceha mehāniķis vai meistars, uzmērītājas, krāvēji, dzelzceļa montieris, metinātāji, krāvējs ekspeditors, ventilācijas atslēdznieks, slīpētāja (ar dimanta urbi), mehāniķis, enerģētiskis, tehniķis, sagādes nodaļas inženieris.

Pieteikties Līvānu stikla fabrikas kadru daļā, tālruni: 43171, 44479.

ATRASTS maciņš ar naudu Līvānos pie dzelzceļa. Zvanīt 43148.

ATRASTS maciņš ar naudu un taloniem Preiļos, frizētavas rajonā. Interesēties laikraksta «Novadnieks» redakcijā.

PIRCEJU ZINĀŠANĀI

Jūnijā rajona veikalos var iegādāties:

- alkoholiskos dzērienus — 1 pudeli pret 3. talonu,
 - cukuru — 2 kilogrami pret jūnija talonu,
 - veļas pulveri — 1 paciņu pret 6. talonu,
 - tualetes ziepes — 1 gabalu pret 6. talonu.
- Preiļu rajona patērētāju biedrību savienības valde

FIRMA «ARTEKS»

RIKO KOMERCIZSTĀDI, kurā demonstrē Rietumu vadošo firmu tautas patēriņa preces. Izstāde notiks Rīgā no 7. līdz 12. jūnijam Izstāžu zālē «Rīgas modes» Ļepina ielā 49/53. Izstādes darba laiks no plkst. 11.00 līdz 15.00. Izziņas pa telefonu 271031. Ieejas biļetes var iegādāties: — ar pārskaitījumu uz norēķīnu rēķina Nr. 006461690 Dz SA bankas OP Rīgā; — skaidrā naudā, uzrādot organizācijas vēstuli vai komandējuma apliecinājumus. Biļetes cena 10 rubļi.

Nāks rudens ar zeltu savu. Un ziema ar sudrabu nāks. Bet nepacelams man pāri Gulst tumsas un klusuma vāks. (A. Elksne)

Izsakām līdzjutību JĒKABA BORKOVIESA piederīgajiem izvadot viņu pēdējo gaitā. Kolhoza «Galēni» valde un arodkomiteja

Pārāk agrā nāves salna Nedzīvotām vasarām, Pārāk agri kapu kalnā Jāplūst mātes asarām. (Z. Purvs)

Izsakām dziļu līdzjutību Lidi-jai Skrindai, kad pēdējie atvadu ziedi gulst uz MEITINĀS kapa kopīgas. Stikla fabrikas kolektīvs

Rajona kinoteātros

«EZERZĒME» Preiļos (tel.-automātiskais atbildētājs — 22013)

- 8. jūnijā — mākslas filma «Zorro lielais piedzīvojums» [Meksika]
 - 9. jūnijā — mākslas filma «Vecā jūrnieka ligzda» [Rīgas st.] 3. un 4. sērija
 - 10. jūnijā — mākslas filma «Afrodītes pārsteigums» [Francija]
 - 11. jūnijā — mākslas filma «Septiņi samuraji» [Japāna] 1. un 2. sērija
 - 12. jūnijā — mākslas filma «Vecā jūrnieka ligzda» [Rīgas st.] 5. un 6. sērija
 - 13. un 14. jūnijā — mākslas filma «Mans jaukais clematiņš» [Čehoslovākija]
 - 15. jūnijā — mākslas filma «Bonas un miers» [Čehoslovākija]
 - 16. jūnijā — mākslas filma «Bēgļi» [Francija]
 - 17. jūnijā — mākslas filma «Čūsku ielejas lāsts» [«Tallinfilms», Polija]
 - 18. jūnijā — mākslas filma «Notikums armijā» [ASV]
- «ATPŪTA» Līvānos (tel.-automātiskais atbildētājs — 43381)
- 8. jūnijā — mākslas filma «Vīrietis un sievietes» [Francija]
 - 9. jūnijā — mākslas filma «Vecā jūrnieka ligzda» [Rīgas st.] 1. un 2. sērija
 - 10. jūnijā — mākslas filma «Diskodejotājs» [Indija] 1. un 2. sērija.
 - 11. jūnijā — mākslas filma «Cīvēks no Rio» [Francija, Itālija]
 - 12. jūnijā — mākslas filma «Zorro lielais piedzīvojums» [Meksika]
 - 13. jūnijā — mākslas filma «Vecā jūrnieka ligzda» [Rīgas st.] 3. un 4. sērija

- 14. jūnijā — mākslas filma «Afrodītes pārsteigums» [Francija]
- 15. jūnijā — mākslas filma «Vecā jūrnieka ligzda» [Rīgas st.] 5. un 6. sērija
- 16. jūnijā — mākslas filma «Septiņi samuraji» [Japāna] 1. un 2. sērija
- 17. jūnijā — mākslas filma «Mans jaukais clematiņš» [Čehoslovākija]
- 18. jūnijā — mākslas filma «Labu veiksmi, Inspektori!» [Bulgārija]

LATVIJAS KRĀJBANKAS PREIĻU NODAĻA

ienākušas mērķa bezprocentu AIZŅĒMUMA OBLIGĀCIJAS,

uz kurām var iegādāties

Si gada 16. jūnijā plkst. 11.00 Dobeles rajona agrofirma «Tērvete» zirgaudzētavas manēžā notiks šķirnes un darba zirgu

IZSOLE — PĀRDOSANA Latvijas zemnieku saimniecībām.

paaugstināta pieprasījuma visu veidu preces 1993. gadā.

Lūgums rajona iedzīvotājiem, kuri ir sarakstos, izpirkt obligācijas līdz šī gada 15. jūnijam.

Preiļu rajona izpildkomiteja

Zirgu iepriekšēja apskate ik dienas no plkst. 8.00 līdz 18.00.

Tuvākas ziņas pa telefonu — Dobeles 36541 vai 36500.

Adrese: Dobeles rajons, Tērvetes ciems, agrofirma «Tērvete».

● LAIKRAKSTĀ PUBLICĒTIE MATERIĀLI NE VIENMĒR ATSPoguĻO REDAKCIJAS VIEDOKLI. PAR PERSONU VĀRDU UN UZVĀRDU, SKAITĻU UN FAKTU PĀREIZĪBU ATBILD RAKSTU AUTORĪ.

● MŪSU ADRESE: 228250, Preiļos, Komjaunatnes ielā 1.

● REDAKCIJAS TĀLRUNI: redaktors — 22059; redaktora vietniece, lauku dzīves un sporta nodaļas — 21759; redaktora vietniece izdevumam krievu valodā — 22154; atbildīgā sekretāre — 21998; sabiedriski politiskā nodaļa — 21769; rūpniecības, celtniecības un kultūras nodaļas — 21985; vēstņu, skolu dzīves un jaunatnes nodaļa — 22203; grāmatvedība, uzzīņas par sludinājumiem — 22305.

Laikraksts «Novadnieks» iznāk kopš 1950. gada 29. marta otrdienās, ceturtdienās un sestdienās latviešu un krievu valodās, liepstiņš Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības apvienības Daugavpils tipogrāfijā (Daugavpils, Valkas ielā 1). Izdevniecība «Avīze» (Rīga, K. Valdemāra ielā 105). Viena nosacītā iespaidokšne. Ofsetiespiedums. Izdevējdarbības licence Nr. 000069. («Новадникс» («Земля»). Газета Преильского района на латышском языке.

Metiens 14 166 eksemplāru (latviešu valodā — 10 178 eks., krievu valodā 3 988 eks.).

Indekss 68169. Pas. 604.